

Öppna jämförelser 2019

Ekonomiskt bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär dels att hjälpa människor att komma tillrätta med sina försörjningsproblem, dels att pröva rätten till ekonomiskt stöd under tiden. Oavsett hur kommunen organiserar sig bedrivs verksamheten med stöd av socialtjänstlagen, som omfattas av krav på god kvalitet. Här lyfts resultat som visar utvecklingen av arbetet inom ekonomiskt bistånd på riksnivå utifrån resultaten och frågor som är aktuella inom området. Indikatorerna speglar förutsättningar för kvalitet i bedömning, utredning och utförande av insatser.

Årets resultat visar att:

- Fler kommuner har skriftliga och beslutade överenskommelser med bostadsföretag och hyresvärdar. Däremot har 4 av 5 kommuner inte en aktuell rutin för att förhindra att barnfamiljer med hyresskuld avhysas.
- Arbetet med våld i nära relationer fortsätter att utvecklas. 73 procent av kommunerna använder FREDA-kortfrågor för att upptäcka våld, vilket är en ökning med fem procentenheter från 2018.
- Andelen kommuner som använder systematisk uppföljning i sin verksamhetsutveckling har minskat med sju procentenheter, från 22 till 15 procent 2019.

Det finns skillnader i resultaten mellan länen och kommunerna.

Boendefrågor blir viktigare

Situationen på bostadsmarknaden har förändrats och i dagsläget råder det brist på bostäder i de flesta av landets kommuner, framför allt hyreslägenheter. Det ställs också höga krav för att få bli hyresgäst. Detta medför att hushåll med svag ekonomi har svårt att få ett hyreskontrakt och att fler hushåll som lever på försörjningsstöd är hänvisade till osäkra boendeförhållanden. Många kommuner får därmed i allt större utsträckning arbeta med boendefrågor [1]. Att samverka med bostadsföretag är ett sätt att få ökad tillgång till bostäder och få förutsättningar att arbeta för att förebygga avhysningar i enskilda ärenden, där socialtjänsten har en viktig roll [2]. Avhysningsärenden hanteras vanligtvis inom verksamheter med ekonomiskt bistånd.

Årets resultat visar att fler kommuner har skriftliga och beslutade överenskommelser med bostadsföretag, både på övergripande nivå och om samverkan i enskilda ärenden. På övergripande nivå har indikatorn ökat med sex procentenheter och i enskilda ärenden med tre procentenheter från 2018 (se tabell 1). Även

om resultatet har förbättrats är det fortfarande mer än hälften av kommunerna som inte har dessa överenskommelser.

Enligt statistik från Kronofogden var det fler barn som blev avhysta 2018 efter en minskning under flera år [3]. Trygghet och kontinuitet är av grundläggande betydelse för barns utveckling. För barns bästa är det viktigt att undvika både ofrivilliga flyttar och att leva i osäkra tillfälliga boendelösningar. Att aktivt söka upp en barnfamilj med hyresskuld och följa upp om hyresskulden reglerats är ett effektivt sätt att säkerställa att familjen inte blir avhyst. En skriftlig och beslutad rutin för hur handläggare ska agera när socialtjänsten får information om hyresskulder är ett stöd när situationen uppstår [4]. I år hade 24 procent av kommunerna en sådan rutin. Resultatet har varit detsamma under flera år.

Tabell 1. Indikatorer som belyser arbetet med bostadsfrågor

Andel kommuner och stadsdelar i Stockholm och Göteborg 2017-2019, procent, riket

Indikator	2017	2018	2019
Aktuell, skriftlig och beslutad överenskommelse om samverkan med bostadsföretag/hyresvärdar på övergripande nivå	36	34	40
Aktuell, skriftlig och beslutad överenskommelse om samverkan med bostadsföretag/hyresvärdar i enskilda ärenden	31	30	33
Aktuell skriftlig och beslutad rutin för att förhindra att barnfamiljer avhyses, genom att söka upp alla familjer med hyresskuld och följa upp om skulden reglerats	24	23	24

Källa: Enkät Öppna Jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, 2017, 2018, 2019.

Fortsatt utveckling för arbetet med våld i nära relationer

Det finns ett samband mellan social och ekonomisk marginalisering och utsatthet för hot och våld. Registerstudier tyder också på att utsatthet för våld i nära relationer är överrepresenterat bland biståndsmottagare [5]. Ekonomiskt bistånd är ofta den verksamhet som många först kommer i kontakt med när de söker stöd från socialtjänsten. Att upptäcka våldsutsatthet och stödja de utsatta är därför ett viktigt uppdrag inom verksamheten.

Arbetet med våld i nära relationer har utvecklats under flera år och 2019 har resultaten fortsatt förbättrats. Tre indikatorer belyser arbetet med våld. Det handlar om att fråga om våldsutsatthet, att öka handläggarnas användning av standardiserade frågor samt att handläggare vet hur de ska gå tillväga när ett ärende rör skyddade personuppgifter [6].

Fler kommuner använder i år FRED-kortfrågor för att upptäcka våldsutsatthet hos vuxna. Indikatorn har ökat med fem procentenheter sedan 2018 och de används nu i 73 procent av kommunerna. Det är 42 procent av kommunerna som har en aktuell, skriftlig och beslutad rutin för hur ärenden med skyddade personuppgifter ska hanteras. Här har resultatet ökat med åtta procentenheter sedan 2018. Vidare har 59 procent av alla kommuner en skriftlig och beslutad rutin för hur personalen ska agera om någon har utsatts för våld av närstående, vilket är

samma resultat som föregående år. Tabell 2 redovisar dessa indikatorer uppdaterade på kommunstorlek. Större kommuner har skriftliga rutiner i högre utsträckning. De mindre kommunerna använder FREDAs kortfrågor i större utsträckning.

Tabell 2. Indikatorer som belyser arbetet med våld i nära relationer

Andel kommuner och stadsdelar i Stockholm och Göteborg 2019, procent, riket och uppdaterade på kommunstorlek

Kommungrupp: (antal invånare)	Aktuell, skriftlig och beslutad rutin vid indikation på att en vuxen utsatts för våld	Använder standardiserade bedömningsmetoden FREDAs kortfrågor	Aktuell, skriftlig och beslutad rutin för att inte röja skyddade personuppgifter
1. 0 - 14 999	48	78	30
2. 15 000 - 29 999	58	77	33
3. 30 000 - 69 999	59	67	54
4. 70 000 - 199 999	85	63	77
5. 200 000 el mer	80	64	56
Riket	59	73	42

Källa: Enkät Öppna Jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, 2019.

Arbetet med systematisk uppföljning går sakta

Systematisk uppföljning är en drivande faktor både för socialtjänstens generella arbete med kvalitet och för utvecklingen av en evidensbaserad praktik. Systematisk uppföljning innebär att löpande beskriva enskilda klienters problem, behov och insatser för att kunna följa upp hur det går för dem [4]. När enskilda individers information sammanställs på gruppnivå kan det användas för att utveckla och förbättra verksamheten.

Ekonomiskt bistånd är den verksamhet inom socialtjänsten där flest antal kommuner arbetar med systematisk uppföljning. På riksnivå har dock andelen sjunkit från 22 procent 2018 till 15 procent 2019. Fler kommuner uppger i årets enkät att de sammanställer resultat på gruppnivå utifrån uppsatta mål, vilket är positivt. Minskningen beror på att färre kommuner använt resultatet för verksamhetsutveckling. Socialstyrelsen har tagit fram olika kunskaps- och metodstöd som kan användas för att ge stöd till systematisk uppföljning på kommunal och regional nivå. Mer information finns här: <https://www.kunskapsguiden.se/SU-stod>.

Att ta hänsyn till brukarens åsikter är en del av en evidensbaserad praktik [8]. Det kan göras på olika sätt, bl.a. genom individuell uppföljning och genom brukarundersökningar. 36 procent av kommunerna har genomfört en undersökning om enskildas uppfattning om kvalitet och använt resultaten för att utveckla verksamheten. Exempel på förbättringar som har gjorts är införande av e-tjänster, ökad telefontid för att förbättra tillgängligheten och förbättringar när det gäller bemötande.

Referenser

1. Lägesrapport 2019 individ- och familjeomsorg. Socialstyrelsen 2019.
2. Bostad sökes. Att stödja kommuner och andra aktörer i arbetet med att underlätta inträde på bostadsmarknaden m.m. Delrapport. Länsstyrelserna 2016
3. <https://www.kronofogden.se/78463.html>
4. Stöd för socialtjänsten i arbetet med att förebygga avhysningar. Stockholm: Socialstyrelsen 2017
5. FIA – förutsättningar inför arbete. Manual till bedömningsmetoden. Socialstyrelsen 2017
6. Våld - handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. Socialstyrelsen 2016
7. Systematisk uppföljning. Beskrivning och exempel. Socialstyrelsen 2014
8. Att ge ordet och lämna plats - vägledning inom socialtjänst, psykiatri och missbruks- och beroendevård. Socialstyrelsen 2013

Öppna jämförelser

Målet med öppna jämförelser inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården är verksamhetsförbättring som kommer brukaren till gagn.

Datakälla: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst myndighetsutövning, 2019, Socialstyrelsen.

Svarsfrekvens: 95 procent av kommunerna besvarade enkätens generella del och 92 procent delenkäten Ekonomiskt bistånd.

Mer information

Du hittar alla årets resultat i Excel-filen, redovisade för stadsdelar i Göteborg och Stockholm, på kommun-, läns- och riksnivå på Socialstyrelsens webbplats, se fliken Ekonomiskt bistånd:

<https://www.socialstyrelsen.se/oppnajokforelser/socialtjanst>

Där hittar du även alla indikatorer och metoden för 2019.

Titta också på registerindikatorerna för ekonomiskt bistånd som publicerades i november 2018.

Kontakt:

Malin Hultman

Telefon: 075-247 30 00

E-post: Malin.Hultman@socialstyrelsen.se